

Učení, vzdělávání a vzdělávací politika aneb kdo a co ovlivňuje, co se naučíme?

Arnošt Veselý

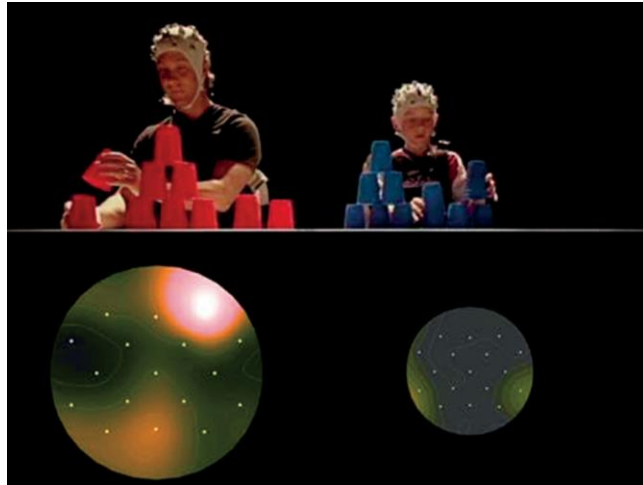
Magdalena Mouralová

28. 2. 2018

Co nás dnes čeká

1. Co to znamená „něco se naučit“?
2. Co a kdo ovlivňuje, co se naučíme?
3. Vymezení pojmu vzdělávací politika
4. Vzdělávací politika jako praxe versus výzkumný obor
5. Školská versus vzdělávací politika
6. Trojdimenzionální pojetí politiky
7. Vzdělávací politika s „P“ a „p“ (systém versus škola)

Co to vlastně znamená něco se naučit?

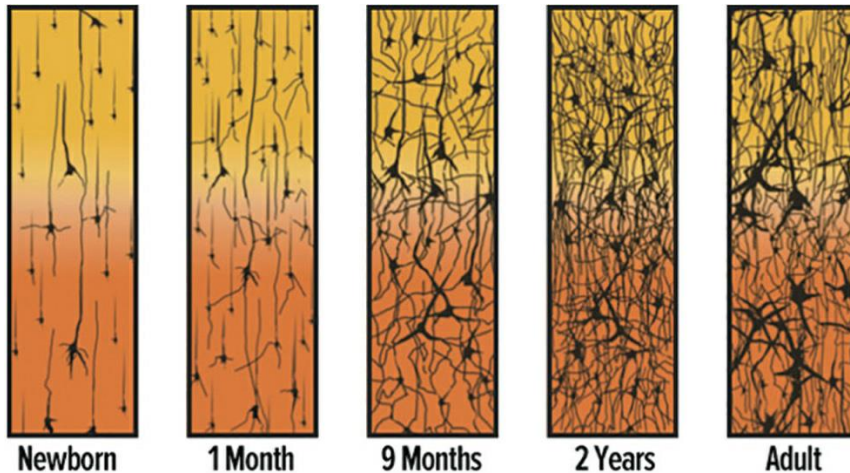

<https://www.youtube.com/watch?v=-nhRPVWM9A0>

Co to vlastně znamená něco se naučit?

- Austin Naber (desetiletý chlapec) 8x rychlejší než David Eagleman, a přesto jeho mozek spotřeboval mnohem méně energie
- D. Eagleman pracoval vědomě, Austin automaticky (bez vědomého uvědomení); dlouholetým tréninkem se sítě neuronů šířily neustále stejné signály, které posílily trvalé synapse mezi neurony
- Metafora: během učení se ze software stává hardware

Propojení neuronů v průběhu života

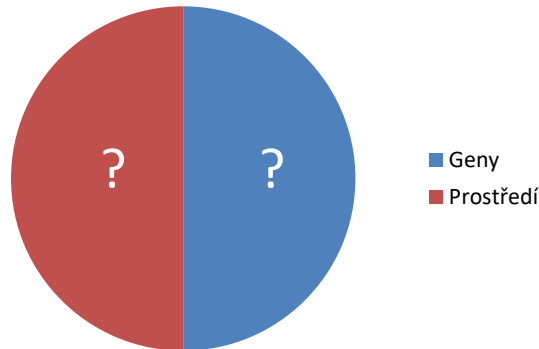
Eagleman (2015)

... ale můžeme se naučit všechno?

- Může být David jako Austin, když bude dostatečně trénovat?
- Mezi lidmi existují velké rozdíly v genetických predispozicích
 - Praktický test: Jak se lišíte od svých sourozenců?

Do jaké míry je to ovlivněno prostředím či geny?

- Co, podle Vašeho názoru, více ovlivnilo vaše výsledky ve škole? Vrozené schopnosti nebo prostředí, ve kterém jste se narodili a žili? Pokuste se to nějak kvantifikovat.

Dědičnost nebo prostředí?

Třetinu až polovinu všech vyvinutých vlastností lze připsat genetické variabilitě; u inteligence, resp. kognitivních schopností se zdá genetická podmíněnost ještě vyšší

	Korelace kognitivních schopností (vážený průměr z mnoha studií)
Jednovaječná dvojčata vychovávaná společně	.86
Jednovaječná dvojčata vychovávaná odděleně	.72
Dvojvaječná dvojčata vychovávaná společně	.60
Sourozenci vychovávaní společně	.47
Sourozenci vychovávaní odděleně	.24

Bouchard, T.J., & McGue, M. (1981). Familial studies of intelligence: a review, *Science*, vol. 212, pp. 1055 - 1059.

Vrozené nebo nikoli?

- Genetické faktory a faktory prostředí nelze od sebe jednoduše oddělit
- Vlastnosti i schopnosti jsou polygenetické, to zda, se určitý gen projeví (exprimuje), záleží na celé řadě faktorů
- Expresi genů může například ovlivnit stres v dětství nebo dokonce již v prenatálním období
- Schopnosti a vlastnosti jsou výsledkem složitého spolupůsobení genů a prostředí

Metaanalýza vzdělávacích výsledků

Statistická metaanalýza vzdělávacích výsledků.

Procento vysvětlené variance:

- Studenti a jejich vlastnosti – 50 %
- Rodiče – 5-10 %
- Škola (a ředitelé) – 5-10 %
- Spolužáci a kamarádi – 5-10 %
- Učitelé – 30 %

John Hattie (2003) Teachers Make a Difference. What is the research evidence?

Než půjdeme ke vzdělávací politice ...

- Člověk se učí v průběhu celého života
 - Prostředí může velmi výrazně ovlivnit to, co se člověk naučí
 - Zásadní vliv má kvalita učitelů a ředitelů
- **Snaha ovlivnit to, co lidé umějí a neumějí není zbytečná (být to není jednoduché ...)**

Vzdělávací politika jako obor vs. praxe

Vzdělávací politika

- **Užší pojetí** – explicitně formulovaný záměr vlády (a dalších institucí státu) nějakým způsobem jednat, přičemž tento záměr je vtělen do konkrétních dokumentů či rozhodnutí (příklad: školský zákon, Strategie 2020)
- **Širší pojetí** – i to jak, je politika připravována a realizována v praxi

Co je tedy vzdělávací politika?

- Souhrn formálních i neformálních pravidel, norem a praktik, které řídí a ovlivňují jednání jednotlivců a institucí v oblasti vzdělávání

Školská versus vzdělávací politika

- ???

Školská versus vzdělávací politika

- Školská politika = užší termín, řízení soustavy škol a školských zařízení, které poskytují vzdělávání a jsou státem uznány jako školské instituce (tj. vymezeny zákonem nebo jiným právním předpisem).
- Vzdělávací politika = řízení, ovlivňování a další působení na vzdělávací soustavu (souhrn všech škol a podpůrných výzkumných, poradenských, informačních institucí, například muzea, knihovny, galerie, zoologické a botanické zahrady apod.), které jsou potřebné k zajištění vzdělávání.

Formální, neformální a informální

- **Formální vzdělávání** - poskytováno vzdělávacími institucemi, které jsou formálně zaštitěny právními předpisy jednotlivých států; učení organizované a strukturované → Školská politika
- **Neformální vzdělávání** – poskytování zařízeními zaměstnavatelů, soukromých vzdělávacích institucí, neziskových, státních i nestátních organizací, školních zařízení; nevede k vyššímu stupni vzdělávání, ale může být uznáváno (jazykové, rekvalifikační kurzy ...) → Vzdělávací politika
- **Informální učení** - Probíhá v rodině, mezi vrstevníky v práci, ve volném čase, při sledování televize či poslechu rozhlasu a tak podobně

Důležitost informálního učení se zvyšuje

- „In 2011, Americans took in five times as much information every day as they did in 1986-the equivalent of 175 newspapers. During our leisure time, not counting work, each of us processes 34 gigabytes or 100,000 words every day”.
- Daniel Levitin (2014), The Organized Mind

Vzdělávací politika s „P“ a „p“

Politika – na úrovni systému (státu)

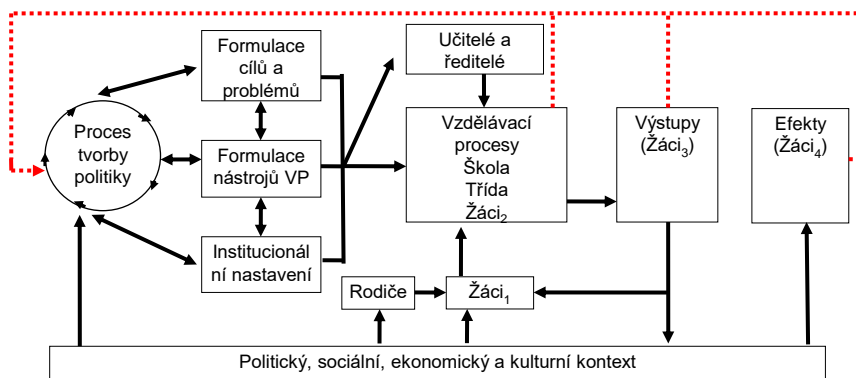
politika – na úrovni školy a třídy (v mnoha systémech vysoká míra autonomie)

Jak ovlivňuje VP naše životy?

- Zamyslete se nad tím, co nejvíce ovlivnilo to, že jste dnes na vysoké škole?
- Jakou roli v tomto sehrála školská politika České republiky? Která rozhodnutí o „nastavení“ politiky měla největší vliv?

Rámeček pro analýzu VP

Pramen: Veselý (2013)

Literatura

- Eagleman, David. 2015. *Mozek. Váš příběh*. Brno: Bizbooks.
- Levitin, Daniel. 2014. *The Organized Mind*.
- Mischel, Walter. 2015. *Marshmallow test*. Praha: Ikar.